

Verslag bespreking “boeren op weg naar energieneutraal”

21 juni 2017, Gemeentehuis Leusden

Aanwezig

Janine Ietswaart - RUD Utrecht

Sophie van Roomen – Melkveehouder en bestuurslid LTO Gelderse Vallei

Detlef Stolker - beleidsadviseur buitengebied gemeente Leusden

Wouter Veefkind - Projecten LTO Noord

Erik van Well – CLM adviesbureau agrariërs

Paulien Keijzer – Gebiedscoöperatie O-Gen

Jaap Ketel - Vallei Zon (energie coöperatie)

Frans van de Lagemaat- melkveehouder

Henk Davelaar - Vallei Horstee en melkveehouder

Jan Oskam – melkveehouder (op weg naar energieneutraal)

Huibert Boer – beleidsadviseur duurzame leefomgeving gemeente Leusden – projectleider

Patrick Kaashoek en Amelie Veenstra – begeleiding vanuit Transitiedoeners

Verslag

Huibert Boer trapt af met een toelichting dat de gemeente Leusden naar energieneutraal wil voor de gebouwde omgeving in 2040. Dit is vastgelegd in de Duurzaamheidsagenda. De gemeente vraagt haar stakeholders mee te verkennen hoe een route daarnaar toe eruit zou kunnen zien. Deze gesprekken vinden plaats met de groepen “particulieren”, “agrariërs” en “overige bedrijven”. De gemeente wil de samenwerking vormgeven met een Energie Akkoord 2.0, voortbouwend op het energieakkoord uit 2014. In de sessie wordt verkend in hoeverre de groep mogelijkheden en knelpunten ziet: wat zou u nodig hebben om stappen richting energieneutraal te zetten?

Naast de ambitie van de gemeente zoals opgenomen in de duurzaamheidsagenda zijn er nog enkele belangrijke ontwikkelingen:

- Het klimaateffect wordt in toenemende mate ervaren als een serieus probleem. Het klimaatakkoord van Parijs stelt 2° C stijging als grens, of liever 1,5° C. Om dit te realiseren vraagt dat van iedereen inspanning op korte en langere termijn. Deze bereidheid neemt toe bij velen.
- Het ministerie van EZ heeft in de energieagenda aangegeven dat we in Nederland van gas af gaan voor verwarming in de gebouwde omgeving.
- Het beleid van gemeente, maar ook van provincie en het Rijk biedt mogelijkheid en richting. Denk aan SDE, EIA, ISDE, Wm, fondsen.
- Er tekenen zich naast “maatregel” niveau ook nieuwe business modellen af, ook voor boeren. Denk aan biogas met reststromen mest en organisch, dakvlak leveren voor zonne-coöperaties, houtsnippers of energiegewas, opslagmogelijkheden voor stabiliseren netten.
- Binden van CO2 is ook een route die geschikt is voor agrariërs.
- LTO Noord benadrukt dat landbouw de oplossing kan bieden voor het energievraagstuk. Zie het visiedocument op 22 juni gepubliceerd.¹

¹ <https://www.ltonoord.nl/provincie/regio-noord/regio-noord/nieuws/2017/06/22/landbouw-als-oplossing-voor-energievraagstuk>

Reflecties vanuit de groep

- Er is een “spoorboekje” nodig om richting te geven aan de energietransitie voor de boeren.
- Er wordt binnenkort meer handhaving gezet op verplichting maatregelen te nemen die zich in 5 jaar terugverdienen, vanuit Wet milieubeheer. RUD gaat hiervoor langskomen vanaf 1 juli 2017 o.b.v. de nieuwe lijst erkende maatregelen.
- Reactie op handhaving Wm door de RUD is dat het belangrijk is om te stimuleren en dat verplichtingen niet te snel opgelegd moeten worden.
- Er is al meer voorlichting geweest en er zijn energiescans uitgevoerd. Hier is weinig opvolging aan gegeven.
- Er ontbreekt een beeld van de potentie in het buitengebied met betrekking tot de opwekking van schone energie. Dit zou wel helpen in richting vinden.
- Het binden van CO2 in de bodem (verhoging organische stofgehalte) is te verkennen, echter het huidige mestbeleid maakt dat vrijwel onmogelijk.
- Er wordt potentieel gezien aansluiting te vinden tussen burger en buitengebied/boeren, op energiegebied. Energie coöperaties laten deze mogelijkheid zien. Dit kan vergroot worden. De gemeente kan hierin een stimulerende/aanjagende rol spelen.
- De meeste boeren hebben laten zien te investeren in energiebesparing zoals frequentieregelaars en WTW op melkkoeling, of zonnepanelen. Dat zijn vaak (zeer) rendabele investeringen. Deels wordt hierbij collectief ingekocht.
- Investeren in duurzaamheid door boeren is bemoeilijkt. Dit komt met name door:
 - Fluctuerende melkprijzen door afschaffing van het melkquotum.
 - Asbest beleid stelt dat asbestdaken verplicht verwijderd moet zijn in 2024. Dit vraagt voor veel boeren binnenkort een investering.
 - Invoering van het fosfaat recht systeem vraagt investeren in emissierechten
 - De energieprijzen voor de boeren is laag, vooral boven een gebruik van 50.000 kWh. Dat maakt de business case soms niet interessant. Zonnepanelen voor eigen gebruik zijn dan bijvoorbeeld niet lonend.
 - Banken zijn terughoudend in het geven van leningen voor zaken die niet core-business zijn. Boeren die hun land pachten hebben daar vaak nog extra moeite mee.
- Energieneutraliteit is voor de meeste boeren geen urgent onderwerp. “Men heeft het er niet over”.
- Er loopt een pilot vanuit Lami (provincie) met 3 boeren die naar energieneutraal willen gaan. Er wordt in dit project veel gemonitord om kennis op te doen. Mogelijk komen hier een standaardaanpak of algemene deler uit. Uit de groep komt reactie dat maatwerk voorzien wordt: de bedrijfsvoering en – middelen variëren sterk per boer.
- Er is behoefte aan objectieve voorlichting en maatwerk, zonder een commercieel belang. Er zijn in verleden al 40 energiescans gedaan bij boeren, maar daar is geen opvolging aan gegeven. Men heeft ervaren dat de adviezen hieruit niet toegespitst waren op de bedrijfswerkelijkheid van de boer. De boekhouder/ accountant is degene die de neutrale adviezen nu geeft aan de boer. Inhoudelijk gaat dit advies over het algemeen niet verder dan dat het fiscaal aantrekkelijk is om dit jaar nog extra te investeren in bijvoorbeeld zonnepanelen.
- Er wordt aangegeven dat een aanpak die na 5 jaar extra inkomsten voor de boer oplevert interessant kan zijn. Hiervoor is wel investeringsruimte nodig (“zachte leningen”) bij gebrek aan eigen investeringsruimte, i.c.m. maatwerk en objectief advies. Specifiek ontstaat de vraag of er nieuwe financiële proposities ontwikkeld kunnen worden in financiële sector voor vergroening in de sector. Ook fondsen kunnen een rol spelen, bijvoorbeeld als vehikel om asbest eraf zonnepanelen erop te kunnen realiseren.

- Vanuit coöperaties komt het geluid dat het coördineren van energieprojecten met burgers zeer arbeidsintensief is. Gemeente kan een rol spelen in communicatie om zonnestroom via het boerendak te gaan realiseren.

Vervolg

In September organiseren Vallei-Horstee en LTO Gelderse Vallei een bijeenkomst over sectoronderwerpen, waar energie ook een onderwerp gaat zijn. Hierbij zal ook wethouder Jan Overweg aanwezig zijn. Er wordt gekeken op welke manier er een zinvolle verbinding kan zijn tussen deze bijeenkomst en het energieakkoord.

Na de zomer zal een vervolg komen om concrete inspanningen af te spreken die in een akkoord vastgelegd kunnen worden. Een aantal zaken tekenen zich af:

- Het financieel aantrekkelijk maken van verduurzaming is eerste randvoorwaarde, rekening houdend en/of in combinatie met de andere uitdagingen die er zijn (asbest, fosfaat en melkprijs).
- Er is voldoende wil en voldoende potentie. De potentie zal wel in kaart gebracht moeten worden om richting te krijgen.
- Maatwerk versus algemene deler vraagt nadere bestudering
- Neutrale advisering is nodig met kennis van de bedrijfsvoering: de accountants worden hierin als eerste vertrouwenwekkende actor benoemd.
- Komen tot een gezamenlijke route ("spoorboekje") wordt omarmd.